

Gemeenteraad Bloemendaal

Gemeente Bloemendaal
Postbus 201
2050 AE Overveen
T 14 023
www.bloemendaal.nl

Datum : 22 juni 2021
Uw kenmerk :
Zaaknummer : 2021001958
Behandeld door : College
Onderwerp : Meicirculaire 2021
Verzonden :
Bijlage(n) : Meicirculaire 2021 (2021001956)

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de meicirculaire 2021 uitgebracht door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De meicirculaire 2021 is zonder het effect van de herverdeling van het gemeentefonds vanaf 2023

Volgens de oorspronkelijke planning was het de bedoeling van BKZ om gemeenten bij de meicirculaire 2021 te informeren over de financiële consequenties van de herverdeling van het gemeentefonds. Dat is niet gehaald, er wordt nog advies ingewonnen bij de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het is nog steeds de bedoeling om het nieuwe stelsel vanaf 2023 in te voeren. Uit een voorlopige berekening van BZK bleek dat Bloemendaal nadeelgemeente is met circa € 1,5 miljoen per jaar. Dit wordt niet in één jaar ingevoerd, maar het maximaal herverdeeleffect is € 15 per inwoner per jaar. Daarom zou voor Bloemendaal het volledige bedrag na ruim vier jaar bereikt worden.

De meicirculaire is zonder het effect van het onlangs afgesloten akkoord om de jeugdzorg in 2022 (vrijwel) volledig te bekostigen door het Rijk.

In de media circuleren bedragen van ruim € 1,3 miljard die het Rijk beschikbaar stelt in 2022 voor jeugdzorg door de uitspraak van een arbitragecommissie. Een belangrijke overweging van deze commissie is dat het Rijk gemeenten (volledig) moet vergoeden voor taken die in (verplicht) medebewind worden uitgevoerd (art. 108 lid 3 Gemeentewet). Het genoemde bedrag is echter een totaalbedrag, delen van dit bedrag zijn reeds (extra) beschikbaar gesteld. In deze meicirculaire is reeds een extra bedrag van € 438 miljoen verwerkt. In hoeverre deze bekostiging structureel wordt is echter overgelaten aan het nieuwe kabinet. Het aandeel dat Bloemendaal zou ontvangen is ongeveer € 900.000.

2021001958

De onzekerheid na 2022 is groot

Bovenstaande factoren maken de onzekerheid na 2022 groot. Enerzijds is sprake van een nadeel Hervreiding Gemeentefonds, anderzijds van een voordeel bekostiging Jeugdzorg. Omdat Bloemendaal de lasten jeugdzorg reeds meerjarig heeft verwerkt in de begroting, zou dit naar verwachting een voordeel opleveren voor de algemene middelen. Daar komen de onzekere effecten van de Coronacrisis nog bij. Gezien de onzekerheden beperken de cijfers in deze brief zich daarom tot 2021 en 2022.

Hieronder kunt u de uitkomsten vinden voor Bloemendaal waarin de meicirculaire 2021 wordt vergeleken met de decembercirculaire 2020.

Vergelijking mei circulaire met december circulaire

	2021	2022
Accres, waarde en hoeveelheidsverschillen	213	193
Koplopergemeente Clientenondersteuning	150	
Aanpak problematiek jeugdzorg	298	
Corona compensaties	293	
Maatschappelijke begeleiding statushouders	62	
subtotaal Overig o.a. taakmutaties	15	117
TOTAAL Bruto effect	1.030	309
Correctie lastenkant **)	-453	0
TOTAAL Netto effect decembercirculaire 2021	578	309

- Bedragen x € 1.000

Na correcties aan de lastenkant is het effect voor de algemene middelen voor 2021 en 2022 positief. Wat betreft 2021 betreft is sprake van incidentele baten voor coronacompensatie, jeugdzorg, Koplopergemeente cliënten ondersteuning en maatschappelijke begeleiding statushouders. Deze incidentele baten worden grotendeels aan de lastenkant gecompenseerd, het overblijvende deel is beschikbaar voor de algemene middelen. Het geraamde structurele overschot in 2021 en 2022 wordt daarmee groter.

Financiële vertaling 2021 en 2022

De effecten voor 2021 worden verwerkt in het eindejaarvoorstel 2021 en de effecten voor 2022 in de ontwerpbegroting 2022. Een aantal ontwikkelingen is nog niet meegenomen:

1. Jeugdhulp: Mogelijk staan de lasten onder druk a.g.v. toenemende vraag naar jeugdzorg (mede a.g.v. Coronacrisis), anderzijds kan het Rijk de gemeenten structureel een veel groter deel van de lasten gaan bekostigen.
2. Dividend Stedin staat onder druk door de opgave Warmte transitie en het voornemen van de gemeenteraad om de aandelen Stedin te verkopen: nadeel € 150.000
3. Opgave Bloemendaal Financieel Duurzaam: Om ruimte te maken voor investeringen in vooral onderwijshuisvesting van € 45 - 55 miljoen in 2035/2040 zou hiervoor indicatief € 1 miljoen omgebogen moeten worden in 2027 oplopend tot € 3 miljoen in 2035/2040.
4. De structurele voorstellen uit de kadernota zijn ongeveer € 350.000, deze voorstellen zullen de raad separaat ter besluitvorming worden voorgesteld in de ontwerpbegroting 2022.

In bijlage 1 onder deze brief kunt u een toelichting op de meicirculaire 2021 vinden wat betreft het landelijk beeld.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Bloemendaal,

, burgemeester

, secretaris

Bijlage 1: Toelichting consequenties meicirculaire 2021 landelijk beeld (bron: Pauw)

Incidentele compensatie jeugdzorg 2021

Rijk en VNG zijn in het voorjaar een incidentele compensatie 2021 voor de extra kosten jeugdhulp overeengekomen van € 493 miljoen via het gemeentefonds. Daarvan is in deze circulaire € 438 miljoen verwerkt, de rest is voor de VNG voor regionale coördinatie en landelijke informatievoorziening, hetgeen wordt verwerkt in de septembercirculaire 2021. Daarnaast nog € 120 miljoen via specifieke uitkeringen. De compensatie via het gemeentefonds komt bovenop de € 300 miljoen die al gegeven is. De compensatie is niet louter een budgettair voordeel. Er moeten extra kosten uit betaald worden, zoals het terugdringen van de wachtlijsten. Hou daar in de begroting dus rekening mee.

De circulaire noemt dat gemeenten vanaf 2023 een structurele stelpost mogen opnemen als zijnde nog te ontvangen rijksmiddelen jeugdzorg voor hun aandeel in € 300 miljoen (dus ook in 2025). We adviseren dat te doen. Dat is wel het minimale bedrag dat gemeenten zullen ontvangen. Zie ook het item hierna over de arbitrage-uitspraak van 18 mei 2021.

Arbitrage-uitspraak Jeugdzorg

De uitvoering van artikel 2 van de Financiële VerhoudingsWet gaf in het verleden problemen. Volgens dat artikel worden gemeenten gecompenseerd bij taakmutaties. Met name bij de 3D-operatie in 2015 ging dat schuren na het inboeken van een efficiencywinst van ± 20%. Op het dossier jeugdzorg liep dat uit de hand. Ondanks vele klachten van de VNG hield de rijksoverheid de boot af voor structurele compensatie. Wel werden incidentele bedragen verstrekt in de jaren 2019 t/m 2022. Nadat onlangs de figuur van arbitrage mogelijk werd gemaakt, werd deze direct door de VNG ingeroepen op dit dossier. Hierin gesteund door een rapport van AEF dat concludeerde dat gemeenten in 2019 ± € 1,7 miljard meer hadden uitgegeven dan gecompenseerd hadden gekregen.

De arbitrage is uitgevoerd door een commissie van wijzen onder voorzitterschap van staatsraad van Zwol. Die commissie heeft ook nadrukkelijk gekeken naar de resultaten van de commissie Sint over de (financiële) houdbaarheid van het stelsel van jeugdzorg. De belangrijkste overweging van de arbitragecommissie was dat jeugdzorg wordt aangemerkt als een taak van (verplichte) medebewind. Dan worden alle kosten vergoed. De arbitragecommissie overweegt: Van 2005 tot en met 2015 stegen de jeugdzorgkosten met 250%. Het was te optimistisch om te veronderstellen dat het na een periode van zulke sterke groei mogelijk zou zijn om in korte tijd een structurele daling van de uitgaven voor de jeugdzorg te realiseren door overdracht aan de gemeenten, die helemaal nog geen ervaring in de jeugdzorg hadden. Daardoor is niet voldaan aan artikel 108 lid 3 van de Gemeentewet.

De arbitragecommissie spreekt zich niet uit over een compensatie met terugwerkende kracht voor de jaren tot en met 2021. Het doet een semi-bindend advies aan het nieuwe kabinet over de jaren daarna. Wel vindt nog overleg plaats tussen VNG en het huidige kabinet, ic staatssecretaris Blokhuis van VWS. Over de uitkomsten daarvan zullen gemeenten voor 1 juli informatie ontvangen.

De arbitragecommissie neemt de bedragen van het AEF-rapport als uitgangspunt, dus de ± € 1,7 miljard. Die worden geïndexeerd naar 2022 tot ± € 1,9 miljard. Daar moet voor 2022 nog wel het incidentele voorschot ad € 300 miljoen van afgetrokken worden, vermeerderd met enkele andere verrekeningen. Blijft over voor dat jaar ruim € 1,5 miljard, de jaren erna ruim € 1,8 miljard. Voorts zijn rijk en gemeenten het eens over diverse bespreekpunten. Dat leidt tot verrekeningen die voor de gemeenten nadelig uitpakken, oplopend ter waarde van € 1 miljard in 2028. Denk aan beperken residentiële zorg € 0,3 miljard, afbakenen reikwijdte jeugdwet € 0,2 miljard, standaardisatie uitvoering € 0,2 miljard. Daarnaast zijn nog diverse bespreekpunten die volgens het rijk in 2028 € 0,7 miljard opleveren, maar waar VNG het nog niet mee heeft ingestemd. Denk bijvoorbeeld aan het van elkaar leren € 0,25 miljard.

De arbitragecommissie doet geen uitspraak over de suggestie van AEF voor het introduceren van een inkomensafhankelijke ouderbijdrage die tussen de € 0,8 en € 1,2 miljard kan opleveren. Dat vindt de commissie een politiek-bestuurlijke afweging.

De commissie Sint noemt diverse adviezen over de (financiële) houdbaarheid van het stelsel. Een belangrijke is de reikwijdte van de Jeugdwet. Die wet noemt wel een minimaal voorzieningenniveau maar geen maximum. Gevolg is dat gemeenten hun beleidsvrijheid aanwenden om de keuzes te maken die bestuurlijk wenselijk zijn. Dat leidt tot verdringing van andere gemeentelijke taken. Tegelijkertijd zien ook diverse gemeenten kans wel degelijk de kosten in de hand te houden. Gemeenten kunnen dus leren van elkaar. Dat wordt onderdeel van een zgn. ontwikkelagenda waar nog veel meer onderwerpen op staan.

Het voorgaande overziende is sprake van een flinke doorbraak. Het gaat om erkenning van de gemeentelijke tekorten tot een groot bedrag. Wat het voor de komende begroting 2022 met bijbehorende meerjarenraming gaat opleveren zult u waarschijnlijk pas over een half jaar weten als hopelijk een nieuw kabinet is aangetreden. U kunt in ieder geval niet gaan rekenen met een structureel voordeel van € 1,5 miljard. Er zijn nog diverse noten te kraken, zoals daar zijn:

- Financiële effecten van de onderwerpen waar partijen nog geen overeenstemming hebben bereikt, waarvan de rijksoverheid uitgaat van een gemeentelijk nadeel, oplopend tot € 0,7 miljard in 2028;
- Mogelijke baten van inkomensafhankelijke ouderbijdragen tussen € 0,8 en € 1,2 miljard;
- Meerjarige effecten van de ontwikkelagenda.

We zijn er dus nog lang niet. Wij van PAUW kunnen dan ook geen bandbreedte meegeven wat als stelpost te ramen. We houden het net als de toezichthouders op € 300 miljoen structureel, wat tegelijkertijd ook de ondergrens is.

Het rapport van de arbitragecommissie telt 33 pagina's. De redactie van **LIASInfo** heeft afgelopen vrijdag al een samenvatting gepubliceerd. Gezien het belang van het onderwerp hebben we die als service voor iedereen openbaar gemaakt. Check <https://www.liasinfo.nl/article/280d3deb-d7f9-429a-af90-fcb23a7c381b>

Het toont aan dat we bovenop het nieuws zitten. Een professional kan eigenlijk niet zonder dit medium.

Accessen

De voeding van het gemeentefonds als gevolg van de methode 'samen de trap op en samen de trap af' wordt het accres genoemd. De accessen 2020 en 2021 zijn vastgeklikt op het niveau van de meicirculaire 2020 ter waarde van respectievelijk € 1.240 en € 1.030 miljoen. Dit om rust en stabiliteit te creëren tijdens de corona-pandemie. Er vindt dus geen afrekening plaats. De redactie van LIAS Info heeft overigens een herberekening gemaakt op basis van de gegevens jaarrekening 2020 van de rijksoverheid en kwam tot de conclusie dat – uiteraard de extra uitgaven voor corona uitgezonderd – het accres 2020 anders ± € 140 miljoen hoger was uitgevallen, ofwel ± 7 punten van de uitkeringsfactor.

Anders dan in de septembercirculaire 2020 zijn deze keer de accessen vanaf 2022 bijgewerkt. Voor de gemeenten spannend, want de ervaringen in 2012 waren bij het instapmoment niet positief. Ook deze keer valt het tegen, alle jaren vallen negatief uit. Dat is

2022: - € 126,5 miljoen

2023: - € 127,4 miljoen

2024: - € 111,3 miljoen

2025: - € 30,7 miljoen

De bedragen zijn structureel en cumuleren dus.

In alle jaren zijn de lagere accessen volgens de circulaire het gevolg van lagere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen. Vanaf 2023 is het accres neerwaartse bijgesteld als gevolg van lagere rentelasten en lagere EU-afdrachten.

De redenering dat de accessen dalen door een lagere LPO kan vreemd overkomen als het indexcijfer pBBP vanaf 2023 hoger is dan in de meicirculaire 2020. Bedacht moet worden dat de diverse ministerie vele indexcijfers aanhouden en dat er diverse CAO's worden gesloten.

Andere jaren besteden we in deze nieuwbrief aandacht aan het teller- en noemer effect. Dat is nu niet aan de orde omdat het accres 2020 is vastgeklikt en dus geen overloop heeft naar 2021.

BTW-Compensatie Fonds (BCF)

Het BCF-plafond bedraagt € 3,162 miljard voor gemeenten in 2020. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Het plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage. Door de bevriezing van het accres in 2020 en 2021 is het plafond in die jaren ook gefixeerd.

In de septembercirculaire 2020 ging men uit van een onderschrijding van het plafond. Er is een voorschot verstrekt van € 96,6 miljoen. Thans vindt de afrekening plaats, een plus van € 96 miljoen. Het bedrag is toevallig gelijk. Gemeenten hebben nog minder gedeclareerd bij het BCF dan eerder gedacht, de ruimte onder het plafond is groter geworden. De afrekening over 2020 vindt plaats in 2021 als een incidentele compensatie.

Deze afrekening heeft echter ook structurele gevolgen. Voor de begroting 2022 met bijbehorende meerjarenraming is in deze circulaire een advies opgenomen dat die raming maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2020, zijnde macro $€ 96,6 + € 96 = € 192,6$ miljoen in alle jaren. Dat komt overeen met 10,7 punten van de uitkeringsfactor. De provinciaal toezichthouders hebben aangegeven dit advies als richtlijn te gebruiken bij het beoordelen van de begrotingen. Ook geven ze aan voorzichtig te zijn met inzet van deze dekkingsmiddelen.

Opschalingskorting

Vorig jaar is bij de meicirculaire (2020) de laatste tranche 2025 toegevoegd, zodat het structurele uitname van € 975 miljoen is bereikt. Deze korting wordt door gemeenten als zeer oneerlijk ervaren omdat het principe van herindelen van bovenaf opgelegd is geschrapt in 2013. De opschalingskorting heeft de gemeenten in de jaren 2015 t/m 2021 cumulatief al € 1,5 miljard gekost en daarnaast nog € 150 miljoen als gemist accres over die opschalingskorting. Overigens is mevrouw Ollongren, minister van BZK en tevens beheerder van het gemeentefonds, ook van mening dat de opschalingskorting geschrapt zou moeten worden gezien haar uitspraak in de Eerste Kamer op 11 mei jongstleden. In deze circulaire wordt er verder geen tekst aan gewijd. Beslissing is aan het nieuwe kabinet.

Sociaal domein

Jeugdzorg. Het nieuwe kabinet zal een besluit nemen over extra compensatie. In de tussentijd is eind april over het eerste onderwerp een akkoord bereikt tussen VNG en rijksoverheid over een extra compensatie van € 613 miljoen incidenteel in 2021, bovenop de € 300 miljoen die eerder al verstrekt is. Van de extra compensatie zal € 493 miljoen via het gemeentefonds lopen. De rest ad € 120 miljoen via specifieke uitkeringen (zgn. SPUK's). Hierbij praten we over uitbreiding van de crisiscapaciteit en het verbeteren van accommodaties. Deze compensaties worden verstrekt aan een beperkt aantal gemeenten of jeugdzorgregio's.

De compensatie via het gemeentefonds betreft:

- Vormgeven consultatiefunctie ggz, tegen gaan wachtlijsten bij lichtere jeugdhulpproblematiek en tegengaan verdringing van andere uitgaven bij gemeenten, € 228 miljoen
- Uitbreiden aantal praktijkondersteuners jeugdzorg, € 10 miljoen
- Extra inzet en regie op het voorkomen en aanpakken van wachttijden van (regionaal) ingekochte specialistische jeugdzorg op basis van goede data, € 200 miljoen
- Regionale coördinatie en landelijke informatievoorziening **door de VNG** ten aanzien van de wachtlijsten specialistische jeugdzorg, € 55 miljoen. Dit laatste bedrag wordt in de komende septembercirculaire verwerkt.

Loon- en prijsontwikkeling (LPO)

In de meicirculaire 2018 is met ingang van uitkeringsjaar 2019 \pm € 7 miljard overgeheveld van de integratie-uitkering sociaal domein naar de algemene uitkering. Voor 2019 is nog één keer een aparte Loon-Prijs-mutatie (LPO) verstrekt. Vanaf 2020 gebeurt dat niet meer, U moet zich redden met het accres. Dat kan ook omdat de uitkeringsbasis 2019 (T-1) waar het accres over wordt berekend met voornoemde € 7 miljard is toegenomen, zodat in absolute cijfers het accres is toegenomen.

Tot nu toe heeft voor ruim € 3 miljard ten behoeve van enkele deeltaken in het sociaal domein geen overheveling plaats gevonden naar de algemene uitkering. Ze zijn achtergebleven in een integratie-uitkering. Daar is het oude regime nog op van toepassing, ofwel jaarlijks wordt in de meicirculaire compensatie ontvangen voor LPO en volume. Dat is dit jaar

- o Voogdij/18+ \pm € 15 miljoen structureel, compensatie LPO 2,0%
- o Beschermd Wonen \pm € 30 miljoen structureel, compensatie LPO 1,6%
- o WSW en overig participatie \pm € 40 miljoen structureel, compensatie LPO 2,25%.

Deze bedragen lopen structureel door naar 2022 en volgende jaren. Ze worden toegevoegd aan de betreffende integratie-uitkering. Veel gemeenten zullen deze compensatie ook aan de lastenzijde van de begroting ramen.

Beschermd Wonen

Voor dit onderdeel wordt vanaf 2022 € 31 miljoen structureel ontvangen voor volumeontwikkeling. Dit bedrag wordt samen met de LPO verdeeld over de centrumgemeenten. In de komende septembercirculaire 2021 wordt nog een verrekening in het vooruitzicht gesteld omdat er meer cliënten zijn overgestapt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en er dus meer budget overgeheveld moet worden.

Voogdij/18+

Zoals bekend wordt voor dit onderdeel tot en met uitkeringsjaar 2021 een historisch verdeelmodel gehanteerd. In 2021 krijgt u de afrekening van het aantal zorgdagen * gemiddelde dagprijzen (Q * P) van twee jaar daarvoor ofwel in 2019. Een historisch verdeelmodel geeft jaarlijks schommelingen in de bedragen, dat is niet fijn. Gelukkig gaan we per 2022 over naar een nieuw woonplaatsbeginsel: de voogdijregeling wordt afgeschaft en u wordt verantwoordelijk voor de kinderen die uit uw eigen gemeente ter behandeling worden doorgezonden. Het gaat landelijk om naar schatting 20.000 jongeren die over gaan.

Met het nieuwe woonplaatsbeginsel worden 2 compensatieregelingen in het leven geroepen:

- o Gemeenten die in 2022 nadeel ondervinden van de vervallen T-2-systematiek
- o Gemeenten die in 2022 en 2023 kosten moeten maken voor jongeren waar geen financieel verantwoordelijke voor is aan te wijzen. In 2023 komt geen afrekening over 2021 en in 2024 evenmin een afrekening over 2022. Wel komt er een compensatieregeling voor nadeelgemeenten, de bedragen zijn nog niet bekend.

De IU Voogdij/18+ neemt vanaf 2022 toe met € 22 miljoen door het gebruik van meer actuele gegevens van zorggebruik voor jongeren. Dat wordt gedekt door de € 15 miljoen voor compensatie LPO zoals hiervoor genoemd. De resterende toename van de IU ad € 7 miljoen wordt betaald vanuit het subcluster jeugdhulp van de algemene uitkering. Tegelijkertijd wordt in 2021 weer € 6 miljoen aan dat subcluster toegevoegd als restant van de compensatieregeling aan 43 gemeenten.

Participatie

Voor het onderdeel wijzigen de bedragen per gemeente in de eerste plaats door actualisatie van de verdeling van de WSW-middelen. Deze is gebaseerd op de gerealiseerde omvang van de sociale werkplaatspopulatie (gemeten in standaard eenheden (SE) per betalende gemeente). De

Wsw-verdeling vanaf 2021 is geactualiseerd met de realisaties van het gemiddeld aantal SE in 2020 en de blijfkansen voor de jaren 2021 en verder.

Daarnaast is sprake van wijzigingen in de verdeling van de bedragen per gemeente door aanpassing van de drempelbedragen in de verdeling van de middelen Nieuw begeleiding. De drempelbedragen geven weer wat het gemiddelde bedrag is dat in het betreffende jaar beschikbaar is voor de begeleiding van beschut werk. Iedere gemeente ontvangt ten minste budget voor de financiering van de begeleiding van één beschutte werkplek. De drempelbedragen zijn in deze circulaire geïndexeerd vanwege de loon- en prijsbijstelling en bedragen € 7.800 vanaf 2021.